

Ulmus minor

Mezei szil (Más néven: Simalevelű mezei szil)

A növény:

A nagy európai folyóvidékeken őshonos növény, mely 20-30 m magasra nő meg. Ligeterdőkb

en, nyirkos, olykor el

á

rasztott, talajokon

é

l, de m

á

s erd

ő

kben, erd

ő

sz

é

leken, r

é

teken

é

s legel

ő

k
ö
n is el
ő

fordul. Hihetetlen módon képes regenerálódni – tuskóról és gyökérről is kisarjad, szinte elpusztíthatatlan. Van egy titka: a szomszédos egyedek gyökerei gyakran összenőnek, amelyen keresztül tápanyagcserét tudnak véghezvinni. Bármilyen fontos és hasznos, ráadásul erős fa, ami még akkor is újjáéled, ha kivágják, napjainkra állománya egész Európában visszaszorult. Először 1918-ban jelent meg a szilfavész, ám akkor még sikerült legyőzni. Az 1960-as években azonban Észak-Amerikából ismét visszatért, és ez a járvány már ismét megtizedelte az európai szilfajokat, a legnagyobb pusztítást pedig épp a mezei szil populációiban végezte.

Felhasználása:

Számtalan szempontból segítette az embert. Ezernyi területen alkalmazták, nagyobb szilárdsága, szívóssága, rugalmassága miatt a tölgnél értékesebbnek tekintették. Fája megbecsült és mutatós keményfa, értékében vetekszik a tölgyfával. Tartóssága miatt víz alatti építkezésekre is kiváló, de természetesen épületfának is elsőrangú. A bútór-és parkettagyártásban éppúgy felhasználják, mint a faburkolatok, dísz tárgyak és fajtékók készítésében. Jobb hordó és tartósabb kocsikerék készült belőle, mint bármilyen más fából, szép rajzolata miatt – és mert a szú is nehezebben támadja meg – az asztalosok számára is

kedvelt alapanyag volt. A kovácsok fűtőértéke miatt többre tartották a tölgyfából égetett szénél, hamujából hamulúgot főztek. A tímárok kérgét cserzőanyagként használták, a festők különböző színeket állítottak elő belőle, a kéreg belső részén található hancs pedig a levelekkel együtt állatok takarmányozására szolgált. Frissen és szárítva egyaránt.

A mezei szil gyógyított is – a népi gyógyászat máig használja, ám a “modern kor” mintha megfeledkezett volna róla. A kérgéből készült főzet magas csersavtartalma miatt sebek gyógyítására, és aranyér külsőleges kezelésére alkalmas. Öblögetőként csillapítja a szájüreg és a torok, elfogyasztva pedig a gyomor és a bélrendszer nyálkahártyájának gyulladását. . Vízhajtó

ó
tulajdons
á
ggal b
í
r. K
ü
ls
ő
leg alkalmazva sebek
é
s gennyes fek
é
lyek gy
ó
gy
í
t
á
s
á
ra alkalmaz
ák.

A szil ősi finnugor szavunk. Eötvös Károly szerint a magyarnak nemzeti fája a szil, „mivelhogy ezer falu, város, halom, dűlő, határrész viseli a Szilas, Szilágy nevet. S ahol ez a név van, ott magyar lakik, ott magyar telepedett meg ezer év előtt.” A nyelvújítás idején Szemere Pál a szil főnévből alkotta meg 1816-ban a szilárd szavunkat. Linné a szil tudományos nevének első tagjánál (a nemzetségnél) a latin köznyelvi alakot („ulmus”) vette át. 1753-ban megjelent főművében, a *Species plantarum*-ban az *Ulmus campestris* név szerepel, amelybe a mezei szilen kívül a ma hegyi szilként ismert faj is beletartozott. A *campestris* szó mezőn élőt, mezeit jelent. A mezei szil ma érvényes neve azonban

Ulmus minor

, vagyis a fajnév azóta megváltozott. Az ulmus kifejezést egyébként már számos ókori szerző, így többek között Vergilius és Plinius is említi. A német Ulme, illetve az angol elm szavakban is jól felismerhető a latin eredet.

A Magyar Posta alkalmi bélyegen örökítette meg az egyik legsokoldalúbban felhasználható fafajunk, a hajdanán szent faként is tisztelt mezei szilt (*Ulmus minor*), amely az Országos Erdészeti Egyesület szavazásán a 2016. év fafaja lett.

A HERBALAND című project (kód:SKHU/1601/4.1/150) a Nemzetstratégia Kutatóintézet vezetése és a Rába-Duna-Vág Európai Területi Társulás partnerségével az Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Programban valósul meg az Európai Regionális Fejlesztési Alapból. Ezen ősi ismeretanyag feltárása, népszerűsítése és korunkban történő társadalmi és gazdasági hasznosítása növelheti a gyógynövény iparban vállalkozni kívánók számát. A projektről részletes információ www.herbaland.net oldalon érhető el. A cikk tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját. (A programról részletes információ a www.skhu.eu oldalon érhető el).